

עידן

דע ארט
אלקן איך
ועבדו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון קלו - פרשת דברים-חזון - שנת תשפ"ג

גליון מיוחד
לשבת חזון

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

שיעור בעניני ימי בין המצרים
פרשת מט"ז תשפ"א

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מסילת המועד

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

ובך נקשרו נפשות הברייך:

הקשר שכל יהודי
מרגיש לירושלים
- הוא יסוד ביהדות

עמוד ה'

השיגוה

בין
המצרים:

חורבן בית
המקדש -
הקושי לעלות
מן המצרים
והגבולים

- א. מקום מקדשנו: בית המקדש - השראת אין סוף בתוך גבולות הבריאה**
בית המקדש מיוסד על צמצומים והגבלות, אך מאידך גיסא 'מקום הארון אינו מן המידה' | ע"ז תמה שלמה המלך איך יתחברו ה'גבול' עם ה'למעלה מן הגבול' | הכתר נחשב במנין עשר הספירות רק בפנימיות ולא בחיצוניות - 'מידה ואינה מידה' | מידות האדם אינם עצם מהותו | הרצון מגלה את מהות האדם, 'אם יש את נפשכם - רצונכם' | רצון העליון היא גילוי ממהותו ועצמותו כביכול - 'הוא ורצונו אחד' | מדת הכתר - רצון - נקראת 'אין' על שהיא למעלה מהשגת החכמה - 'יש'
- ב. שמחם בבנין שלם: שלימות של הבית המקדש ששורה בה הגבול והבלתי גבול**

בריאת העולמות מכח 'נתאוה' הקב"ה - הוא ממש בחי' יחוד 'גבול' ו'בלי גבול' | מקום הארון שלמעלה מן המידה, מאיר בכל ביהמ"ק שהוא בגדר גבול | גם בעבודת ה' מתאחדים הרצון החזק בלי גבול עם העבודה המוגבלת | עבודת הצדיק בפרטי המצוות מתוך תשוקה ורצון בלי גבול וצמצום | השיגוה בין המצרים - מפני שלא נעשה הקשר לדרגת 'אין סוף' שלמעלה מכל הגבולים

- ג. ששם עלו שבטים: אחדות בין כל הי"ב שבטים בהר ה' בירושלים**
דרגת האבות הק' - יחודא עילאה, והשבטים - יחודא תתאה | אחדות יחו"ע ויחו"ת היא ע"י גילוי שער החמשים | חיבור האבות והשבטים ע"י יוסף הצדיק - 'אבן ישראל' | עליית השבטים בזמני הרגל לירושלים שלא נתחלקה לשבטים כדי לאחד כולם כאחד - כמדרגת האבות | 'כל רודפיה השיגוה בין המצרים' - בגבולים שהם היפך התכללות הפרטים

א.

מקום מקדשנו: בית המקדש - השראת אין סוף בתוך גבולות הבריאה

והמיוחד שלו, בלי שייצא טפח יתר ממקומו. וגם כל הפרשה העוסקת בענין בניית המשכן - פר' תרומה - עוסקת בעיקר בחשבונות ובמידות של כלי המשכן, באיזו מידה יהיה כלי פלוני, ומה תהיה מדת חיבורו. ועד כדי כך שאפילו המסכת שמיוחדת לעסק ביהמ"ק - נקראת מסכת 'מידות' - ומשמע מזה שענין המידות וההגבלות שמוזכרים בה הם עיקר הדבר בבית הבחירה עד שתקרא המסכתא על שם. הרי מוכח מכל זה שיש קפיצא מיוחדת במקום המקדש על ענין צמצומי וגבולי המידות, שכל הבית יהיה עומד לפי סדר מדיק ומחושב דייקא, ורצונו ית' הוא לשכון דוקא בתוך צמצומים וגדרים הללו.

להיות שישרה שכינתו במקום כלשהו, ואיך יהיה 'בית האבנים' כלי נכון להשראת השכינה.

אך בכל זאת 'או אמר שלמה ה' אמר לשכון בערפל, בנה בניית בית זבול לך מכון לשבתך עולמים' (שם יב-יג), כלומר שאע"פ שאין הדבר מובן ע"פ השכל, מכל מקום יהיה אכן השראת השכינה בבית הלזה שבניתי לשכתי יתברך, כי כך הוא רצון הבורא ב"ה, ואין להקשות כלום על דבריו. ונבוא בס"ד לבאר היטב מהו אכן התירוץ והיישוב הזה לתמיהה הגדולה שנתקשה בה החכם מכל אדם.

כביהמ"ק יש עיקר מיוחד שיהא ע"י צמצומים והגבלות

והענין יתבאר בהקדם מה שמצינו לכאורה קצת סתירה במהות בית המקדש, כי הנה מצד אחד אנו רואים שישנו דגש מיוחד על צמצומים וגבולות בבניית הבית המקדש לה', כי כל הבית היה מחושב מאד על כל אמה ואמה, ושיעורו וגודלו של כל כלי וכלי היה נמדד עד לפרטים הקטנים, ועמד במקום המדויק

כל רודפיה השיגוה בין המצרים

הנה הימים האלו שמתאבלים בהם על חורבן בית המקדש מכונים בשם 'ימי בין המצרים', ע"ש הפסוק (איכה א. א.) 'כל רודפיה השיגוה בין המצרים', שפירושו בפשטות הוא מלשון תחום וגבול, וכדברי רש"י ז"ל שם - 'גבולים של שדה וחרם, שיש גובה מכאן ומכאן ואין מקום לנוס', אך חז"ל (איכ"ר א. כט; הובא ברש"י שם) דרשוהו על הימים שבין י"ז בתמוז לתשעה באב, שהינם 'ומין דעקא' (ימים של צער). ומה שכל האבלות על ציון וירושלים מתכנה ע"ש הרדיפה וההישג במקום צר וגבול - 'בין המצרים', הרי שיש שייכות בין חורבן ביהמ"ק לענין מצרים וגבולים, ויש לבאר עניינו בעז"ה.

האמנם ישב אלקים על הארץ - הלא גם 'השמים ושמי השמים לא יכלכלוך'

הנה שלמה המלך ע"ה אמר בתפלה שהתפלל בעת שחנך את הבית הראשון (מלכים א-א, ת, כז) 'כי האומנם ישב אלקים על הארץ, הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה אשר בניתי, והיינו שתמה שלמה המלך, כיצד יהיה הבית הגדול אשר בנה - מכון לשכתי יתברך, הלא הקב"ה הוא בלתי בעל גבול ובלתי בעל תכלית, וגם השמים ושמי השמים - שהם הכלים הכי גדולים ביותר - לא יכלכלוהו ולא יספיקו להכילו, וא"כ איך יכול

פטרון הגליון - אב

נתנדב ע"י ידידנו הנכבד
מוה"ר יהושע ברוין הי"ו

זכות הפצת התורה יעמוד לו ולכל משפחתו

אחרי כל ההגבלות והצמצומים שקבעה התורה לביהמ"ק, מכל מקום במקום המקודש ביותר שבו לא התקיימו אפילו כללי הטבע ההכרחיים שכל דבר יש לו מקום, ומכל שכן שלא חשבונית ומדידות, והיינו טעמא, כי הקב"ה שהשרה שכינתו על הארון הוא למעלה מכל גדר וגבול, והוא בעצמו אינו מן המידה, לכן כל השראתו שם באה באופן שלמעלה מן הגבול והטבע.

תמיחה שלמה המלך: איך יתאחדו ה'גבול' עם ה'למעלה מן הגבול'

הי שבעוד שבשאר כל הבנין היה הכל מחושב ומצומצם מאד לפי הגבלות ומידות דייקא, הנה בקודש הקדשים היה ממש היפך זה, ועוד בדרך נס, ויש להתבונן איך ליישב דבר זה על לב, והרי זה ממש כטענת שלמה הנ"ל, איך באה המציאות שלמעלה מכל גבול, וגדר לשכון בתוך ה'גבול', והרי אלו שני הפכים הכי גדולים שרק שייך - 'גבול' ו'בלתי בעל גבול'. ועל כן מן ההכרח לומר שיש כאן ממוצע ביניהם המאחד אותם, וכמו שיתבאר.

הקירייה האם מידת ה'כתר' נחשבת כחלק מהעשר ספירות כי הנה מצינו בענין העשר ספירות העליונות, שהם הצמצומים והמידות שעל ידם מתגלה הקב"ה אל התחתונים בעלי הגבול, שחקרו המקובלים איזה מידה מהם היא הספירה הראשונה. וצדי השאלה הם, אם הספירות מתחילות ממידת ה'כתר' - שהוא ה'רצון', ואזי ה'ג' ראשונות' הם 'כתר חכמה ובינה', או שמא י'ל' שה'כתר' אינו מן המנין כי הוא למעלה מכל הספירות והמידות, ומנין העשר ספירות מתחיל רק מ'חכמה', והג"ר הם 'חכמה בינה ודעת'.

הכתר הוא ספירה רק בפנימיות ולא בחיצוניות - מידה ואינה מידה'

הזכרתי האר"י ז"ל בזה היא, ששתי הספרות אמיתיות הנה, הן מצד פנימיות המידות נחשב ה'כתר' כספירה הראשונה, ואילו מצד החיצוניות אין הוא בכלל הספירות, והן מתחילות רק ממידת החכמה, ובמקום ה'כתר' תחשב ספירת ה'דעת' לתשלום העשר. ונמצא כי ספירת הכתר היא 'מידה ואינה מידה', כי לפעמים אפשר לייחסה כמדה, אך באמת אינה מידה ממש, שהרי מצד החיצוניות אינה נחשבת עם שאר המידות אלא היא למעלה מן המידות.

מידות האדם אינם אלא התכונות שלו, ועצם מהותו ומציאותו היא למעלה מהם

וכדי לקרב את הדברים אל השכל, נפרשם ע"פ משל

מטבע האדם שלמטה - שמהותו דומה למה שלמעלה בעליונים, וכשמו 'אדם' - מלשון 'אדמה לעליון', וראה בארוכה ב'דעה' - גיליון ק"ב. כי הנה האדם כלול מכמה מידות ותכונות, שיש בו מוחין - חכמה ובינה וכו', וכן יש בו מידות שונות תחוסד ונבורה וכו'. אך למעלה מכל המידות והטבעות הללו נמצאת עצם מהות האדם עצמו, אשר באמת קשה מאד לתפוס מהי עצמות האדם, כי מידותיו הנגלות לעין כל אינן מהותו אלא רק תכונות הנמשכות ממנו, אבל עצם מהותו ממש הוא דבר עמוק אשר בדרך כלל אינו מתגלה.

רצון אמיתי אינו אלא כאשר הוא בלי הסבר וטעם, רק מפני שזהו מהותו וישותו

אמנם ישנה מידה ממוצעת, המגלה את מהות עצמות האדם שלמעלה ממידותיו ותכונותיו, והיא מדת ה'רצון' המקבילה לספירת ה'כתר'. כי הנה כאשר יש לו לאדם רצון חזק ותשוקה גדולה לאיזה דבר ואין לו שום הסבר שכלי מדוע הוא בוחר בדבר זה יותר מאחרים ומאיזה טעם הוא מתענג בו, וכאשר בני אדם תובעים ממנו לפרש הטעם על מה הוא מתעקש בו כל כך, אין ביכולתו לומר שום הסבר, וכל תשובתו אליהם היא רק ש'אני רוצה בכך מפני שזהו רצוני ותשוקתי, ואין לי לפרש למה ומדוע', והרי זה כאומר 'מפני שזהו עצם מהותי ועצמותי', הרי זה גילוי פנימיות עצם הרצון, שהוא דיבר שיש לו לאדם תענוג ממנו בלא שיהא לו הסבר לכך, כי אין לו סיבה אחרת. כגון מצד השכל והחכמה וכדו', שיכריח אותו לכך, אלא עצם מהותו וישותו הוא הרוצה בדבר ההוא, והרי זה נחשב כגילוי ה'רצון' ממש, וכמאמר החכם (מובא בפרסד רמונים ש"ח פ"י, ועוד) 'אין טעם ברצון', כלומר פגש גילוי מהות עצמות הרצון אינו אלא כשאי אפשר לפרש בו טעם והסבר, שאם הוא נותן סיבה וטעם למה הוא רוצה בכך, ובידו לפרש ולהסבירו, הרי באמת אין זה נחשב כגילוי ה'רצון', שהרי הטעם מכריח אותו לרצות כך, וממילא אין זה נמשך מרצונו הפנימי האמיתי ומעצם מהותו.

'אם יש את נפשכם - רצונכם'

ונמצא שאכן מצד אחד ה'רצון' שבאדם נחשב כמו מידה וכשאר מידותיו, כלומר שבמהות האדם נכלל טבע הרצון לעשות ולהשיג כך וכך, אמנם מאידך גיסא אינה נחשב כ'מידה' גרידא, אלא למעלה מזה, שהרי על ידו מתגלה עצמות האדם ממש, המתראה בדברים שיש לו

ב.

שמחם בבנין שלם: שלימות של הבית המקדש ששורה בה הגבול והבלתי גבול

רצון ותשוקה להם בלא שום טעם המכריח אותו. וכן מבואר בפסוק (בראשית כג, ה) 'אם יש את נפשכם', ופירש רש"י: 'רצונכם', הרי שה'רצון' הוא גילוי עצמות הנפש'.

כמו כן למעלה אצל כביכול הוא רצונו אחד'

וכמו שהוא אצל האדם למטה, כן הדבר גם למעלה כביכול, כי בחינת ה'רצון' אצל הקב"ה הוא ענין גילוי מהותו ועצמותו כביכול שלמעלה ממידותיו הנמצאות מאתו. והגם שבוודאי גם מהות הרצון נאצל ממנו ואינו עצמותו ממש ח"ו, בכל זאת נחשב הוא כגילוי מעצם מהות העליון כביכול, וכמאמר 'הוא רצונו אחד', ולכן הגם שמצד אחד אכן נחשב כמידה אצלו יתברך, אבל הוא בבחי' 'מידה ואינה מידה' כנ"ל, כי עצמות הרצון הוא למעלה ממהות המידות.

מדת הכתר נקראת 'אין' על שהיא למעלה מההשגת החכמה

ומהאי טעמא מכונה מידת הכתר - רצון בשם 'אין', וכמ"ש (איוב כה, ט) 'והחכמה מאין תמצא', והיינו שהחכמה נמשכת ממה שלמעלה ממנה, שהיא ספירת הכתר שהוא בדרגת 'אין'. ועומק הדברים בזה ע"פ פנימיות התורה הוא, כי תיבת 'אין' מורה על דרגה נפלאה מאד שלמעלה מההשגה הנקראת 'אין', והיא מכונה כן על שום שאין בכח שכל אנושי להשיג אותה. כי מידת ה'חכמה' שהיא ראשית המידות והספירות הנגלים, היא בבחי' 'יש', והיינו שיש בה תפיסה והשגה לבני אדם, וכמו שאר המידות והתכונות של האדם הנגלים לעין כל. אולם ספירת הכתר שהיא הרצון שבאדם, שזהו עצם מהותו ועצמותו כאמור, הוא בבחי' 'אין', כי אינו נראה וניכר לחוץ, ואין ביכולת לפרשו ולהשיגו, אלא הוא בבחי' 'אין' - למעלה מההשגה והבנה.

עלה ברצונו לברוא העולמות - ממידת ה'אין'

וכמו כן כל הבריאה היא גילויים של מידותיו העליונות של הקב"ה, והם בבחינת 'יש', כיון שיש לנבראים איזה השגה ותפיסה בהם. אך קודם לכן הוצרך להיות 'רצון' לעצם התהוות העולמות, ורצון זה בא מעצמותו כביכול שלמעלה ממקום ההשגה - שעלה ברצונו לברוא העולם בלי שיתגלה איזה טעם נגלה לדבר, אלא רק מפני שכך עלה ברצונו, ואין טעם ברצון. וזהו ספירת הכתר - אין - הקודם לכל שאר הספירות, שהיא כעין גילוי מהותו ועצמותו כביכול.

יתברך שלמעלה למטה לביהמ"ק בדרך יחוד גבול וכלי גבול, כמו כן צריכה להיות עבודת האדם מתתא לעילא על דרך זו, כי בכדי להמשיך את השראת השכינה במקום המקדש - בכללות, וכן בפרטות - בתוך המשכן שבלב כל אחד ואחד, נדרשת התכללות של רצון אין סופי בלי גבול - עם העבודה המסודרת בדרך גבול וצמצום, ורק בכך אפשר להשרות גילוי שכינה למטה בשלימות.

ולכן מצינו שכל בניית המשכן היתה מתוך גילוי הרצון השלם של בני ישראל, שהוא למעלה מהגבלות וצמצום, וכמ"ש (שמות לו, ה) 'מריבים העם להביא מדי העבודה למלאכה', והיינו שהיתה נדבתם לצורך המשכן למעלה מכל הגבולים, הרבה יותר ממה שהיו צריכים לעצם הבנייה. כי נתגלה אצלם הרצון האין סופי לזכות שישש"ן הקב"ה שכינתו ביניהם, ודוקא מכח רצון נפלא זה שלמעלה מכל צמצומים שרתה עליהם השכינה ראה זרע קודש פ'ר' תרומה).

צמצום העבודה בהגבלות יחד עם רצון חזק - כדרך השראת השכינה בתחתונים

וכמו כן צריך להיות בעבודה הפרטית של כל אחד ואחד מישראל. כי תחילה על האדם לגלות את עצם

לו יתברך דירה בתחתונים - הוא אצלו יתברך בבחינת 'תאוה', שאי אפשר לפרש את טעם הדבר, כי הוא בא ממקום שלמעלה מן הטעם וההסבר, כי רצון זה נוגע כביכול בעצמותו 'יתברך ממש, ואין יכולים לפרש ולבאר אותו בשכל ודעת'.

מקום הארון - למעלה מן המידה, והוא מתפשט בכל ביהמ"ק - שבגדר גבול

והנה רצון נעלה זה נתגלה במקום המקדש, שבו היתה עיקר השראת השכינה בתחתונים, ובמקום ההוא נעשה יחוד וקשר זה של 'גבול' ו'בלי גבול'. ומהאי טעמא היו בו שני העניינים, מצד אחד מקום הארון הוא למעלה מן המידה, והיינו שמקום השראת הקב"ה האין סוף עצמו כביכול הוא למעלה מכל הגבלות ומידות, וכדרך אור אין סוף שהוא בלתי בעל גבול ותכלית, אך השראה זו התפשטה בכל הבית המקודש לשמו, שהוא היה נמדד יפה בריבוי הגבלות וצמצומים כנ"ל, והיינו שבו נתגלה ענין הדירה בתחתונים הנעשה להקב"ה בכל הבריאה, שעניינה יחוד וחיבור דרגת ה'גבול' עם ה'למעלה מהגבול'.

גם עבודת ה' צריך להיות מתוך יחוד רצון שלמעלה מהגבול עם העבודה הגבולית

וכמו שהוא מעילא לתתא - שנסתלשלו מידותיו

הרצון העליון להתהוות העולמות - הוא יחוד 'גבול' ו'בלי גבול'

והנה מאחר שנתבאר שמידת הרצון היא למעלה מעצם המידות, והיא גילוי מעצמותו יתברך כביכול, אי"כ כיון שמהות העליון הוא בבחינת 'אין סוף' ובלתי בעל גבול, אי"כ גם רצונו הפשוט הוא בגדר אין סוף וכלי גבול. ומה שעלה ברצון העליון לברוא את העולם ולהשרות שכינתו בתוכו אצ"פ שהוא מקום של גבולות וצמצומים, הרי זה כמו שילוב ויחוד של דרגת 'בלי גבול' בתוך מקום ה'גבול'. ושפיר יוצאת פעולה זו ממידת ה'רצון' שהיא בעצמה 'מידה ואינה מידה' - שמשמעותו 'גבול וכלי גבול', וממילא היא משמשת כממוצע בין מהות ה'אין סוף' הבלתי-בעל-גבול לבין הנבראים בעלי הגבול, שיוכלו להתחבר ולהתאחד כאחד.

'תאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים' - כמו תאוה שלמעלה מכל הסבר

ולטעם זה בא הדבר ממקום ה'רצון' - בחי' אין, שלמעלה מהשגת האדם כאמור, שהיא דרגת הכתר, מפני שאכן אין ביכולת השכל אנושי להבין איך יכולים שני הפכים אלו להתחבר. וע"ז נאמר (תנחומא נשא, טז) 'תאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים', ונקטו חז"ל לשון זו כדי להורות לנו שענין נשגב זה - להיות

וכמו שהוא מעילא לתתא - שנסתלשלו מידותיו יתברך מלמעלה למטה לביהמ"ק בדרך יחוד גבול וכלי גבול, כמו כן צריכה להיות עבודת האדם מתתא לעילא על דרך זו, כי בכדי להמשיך את השראת השכינה במקום המקדש - בכללות, וכן בפרטות - בתוך המשכן שבלב כל אחד ואחד, נדרשת התכללות של רצון אין סופי בלי גבול - עם העבודה המסודרת בדרך גבול וצמצום

נשמתו שהיא חלק אלוך ממעל ממש, ואשר לכן הוא דומה במהותו להקב"ה כביכול והוא ג"כ בבחי' אין סוף, וממילא גם הרצון העומק הנגזר בקרבנו לעבודת ה' ולעשות לו יתרודך דירה בתחתונים הוא ג"כ בלי גבול וכלי שיעור, שהרי כאמור הרצון האמיתי נמשך מעצמות הנפש שהיא למעלה מכל גדר וגבול.

ובאמת היה על האדם לעבוד את ה' באופן זה שלמעלה מהגבלות וצמצומים כלל, וכרצונו האמיתי. אלא שמאחר שרצון השי"ת הוא להשרות שכינתו בתוך הגבול דוקא, כמו כן צריך האדם להגביל את רצונו האין סופי, ולעבוד את השי"ת באופן של הגבלות וצמצום לפי חוקי התורה ודקדוק ההלכה. אך בכל זאת עליו להמשיך ולכלול את הרצון הנפלא שבלו גבול בתוך עליו עבודתו המוגבלת, ולקשר את הגבול וכלי גבול, וכדרך שבאה השראת השכינה בתחתונים.

עבודת הצדיק בפרטי המצוות מתוך תשוקה ורצון בלי גבול וצמצום

וע"ז משל, הנה כאשר רואים את הצדיק בשעה שהוא מתפלל להשי"ת מתוך דביקות עצומה, ובבחי' כ'ל עצמותו תאמרנה, אזי נראה למתבונן בו כאילו אין לו לצדיק זה בעולמו אלא מצוה אחת לחוד - להתפלל, ובדבר זה בלבד יתעסק במשך כל היום, כי נראה שאינו

מסוגל כלל להיפרד מהתפילה, שהרי כל הרמ"ח וש"ה שלו מנוחים בה, וממנה הוא שואב את כל חיותו וקיומו. אולם בעבור זמן התפילה, אזי מפסיק הצדיק מתפילתו והוא מתחיל ללמוד שיעוריו וכדו', שהרי 'זמן תפילה לחוד וזמן תורה לחוד' (ע"פ שבת י.), וצריכים להגביל את התפילה שלא תגרע משאר חלקי עבודת ה', ולכן נתן הצדיק גבול וסוף לעבודה זו. ואעפ"כ, בשעה שהיה דבוק במצוות התפילה - היה זה באופן של 'ולואי יתפלל אדם כל היום', והיינו שהיה נראה כאילו עבודת התפילה תימשך אצלו בלי גבול ותכלית. ונמצא שהמשיך את רצון ה' אין סוף לתוך פרטי ה'גבול'.

וכן הדברים גם בשאר כל המצוות שהצדיק עוסק בהן, וכגון בשעה שהצדיק שקוע בלימודו, יש מקום לחשוב שאין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, ואינו עוסק כלל בעניינים אחרים, שהרי זכה להתמדה ואהבת תורה באופן של 'לפרוש ממנה איני יכול', עד שאינו עולה על הדעת שגיגע זמן שיפסוק מלימודו ויעסוק בשאר מצוות. והיינו כאמור, כי עבודת ה' צריך לבוא מתוך השתוקקות עזה ועצומה בדרך אין סופית לעשות נחת רוח לבוראנו, ורצון זה צריכים להמשיך בתוך כל החלקים פרטיים של העבודה, בבחי' יחוד גבול וכלי גבול.

ג.

שם עלו שבטים: אחדות בין כל הי"ב שבטים בהר ה' בירושלים

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, כלומר שנתגלה כאן גילוי חדש של אלוקות של יחוד, היורד בתוך הגבול והצמצום, וגם שם מתגלה כי אין עוד מלבדו.

שמים וארץ כנגד יחוד'ע ויחוד'ת

והנה יש לכנות את שתי המדרגות יחוד'ע ויחוד'ת בשם שמים וארץ, כי 'שמים' הוא כינוי לדרגת האחדות הפשוט הגבוהה למעלה מצמצומי הכלים של הבריאה והספירות וכדו', ו'ארץ' רומז לדרגת אלוקות המתלבשת בתוך הגבולים - בחי' יחוד'ת.

אחדות ביניהם ע"י גילוי שער החמשים - ז'י-ברוך שם כבוד וגו'

והנה שתי מדרגות אלו צריכות להתאחד בדרך שהתאחדו שמים וארץ בשעת מתן תורה, כלומר שיש לחבר את הפסוק שמע ישראל וגו' לברוך שם וגו', עד שלא יהיה ביניהם שום הפסק. והיינו שגילוי האלוקות שברדרת יחוד'ע יימשך גם ביחוד'ת, ויאיר גם הוא כמו האחדות שלמעלה מהכלים והספירות.

ואחדות זו באה ע"י התגלות שער החמשים, שהוא המחבר את השמים וארץ - בחי' יחוד'ע ויחוד'ת, וכדרך שנתגלה בשעת מתן תורה - יום החמשים. והיינו דאיתא בספ"ק (אגרא דפרקא את קיא, וראה מג"ע ואתחנן אופן רכו ע"פ וזה"ח ח"ב ק"ט): שלעתיד לבוא ישתוו בשכמל"ז לשמע ישראל, ובשניהם יהיו כ"ה אותיות, כנרמז בפסוק ז'יפן כ"ה וכו' (שמות ב יב), והשוואה זו תהיה ע"י מתחוסף את ה' החיבור ל'ברוך' - ז'ברוך שם כבוד מלכותו וגו'. כי לעת עתה אין בהם אלא מ"ט אותיות, כנגד מ"ט שיערי בינה, כי עדיין לא נתגלה השער החמשים, אך לעת"ל שיתגלה שער ה' בשלימותו אזי יתאחדו ויהיה חיבור גמור ביניהם, ויהיה 'ברוך שם' ממש המשך ל'שמע ישראל'.

חיבור האבות והשבטים ע"י יוסף הצדיק - אבן ישראל

ולפי המבואר שמדרגת השבטים היא בבחי' יחוד'ת, ואילו האבות הק' השיגו אלוקות בדרך יחוד'ע, נמצא שיחוד זה היינו שצריכים להעלות את דרגת השבטים למעלת האבות, ולכלול כל השבטים כאחד, שלא יהיו בבחי' פירוד ויבול, אלא יתכללו באחדות של האבות. וחיבור זה נעשה ע"י יוסף הצדיק (בחי' את ו' כנודע), שהוא שורש דרגת השבטים וחושב כמו הבכור שבהם, והוא מקשר את

השיגה בין המצרים' - שלא נתגלה בה הקשר לדרגת אין סוף שלמעלה מכל הגבולים

והנה כאשר כלל ישראל הוא אכן במדרגה זו, שכל עבודתם לה' דבוקה עם רצון אין סופי שלמעלה מן ההגבלות וצמצומים, וגם ה'חכמה' וה'דעת' שלהם בענייני העבודה נמשכים מדרגת 'כח', בבחי' פנימיות הרצון שלמעלה מכל גבול והשגה, אזי אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, כי הם דבוקים במקום נעלה מאד, בדרגת 'בלי מצרים' שאין לאוה"ע שום אחיזה בה, וזו המדרגה הנרצית של ביהמ"ק כאמור - שבו מתגלה ה'בלי גבול' המקושר עם ה'גבול', ובוה נמשכת שם השראת השכינה בשלימות.

אמנם כאשר נפלו ישראל ממדרגתם ולא נתגלה אצלם הרצון האמיתי לעשות רצון קונם, וכל עבודתם לגבוה היתה בדרך גבול וצמצום, והיינו מתוך דעת קר ומחושב (קאלטע שכל) בלבד, ולא מתוך רשפי אש שלמעלה מהגבלות וגדרים, אזי אבד מהם הגילוי שכינה שבביהמ"ק - השוכנת בתוך התשוקה האין סופית כנ"ל, וממילא היה מקום שישלטו עליהם העמים רח"ל. ועל כך נאמר 'כל רודפיה השיגה בין המצרים' - דייקא, כלומר שכח הרודפים להשיג את כנסת ישראל היה מצד שנפלה לתוך דרגת גבולות ומצרים, ולא נתגלה בה דרגת האין סוף הבאה מתוך גילוי הרצון שלמעלה מכל ההגבלות וצמצומים.

דרגת השבטים להאבות הק'. וכן נאמר עליו (בראשית מט, כד) 'משם רועה אבן ישראל, ופירש התרגום 'די במימריה זן אבהן ובנין' - שזן אבות ובנים יחד, וזה נרמז בתיבת 'אבן' שהוא אותיות 'אב-בן' (רש"י שם), והיינו שהוא כולל ומייחד את דרגת הבנים אל מעלת האבות (וכבר נתבאר בארוכה בגיליון קיא).

עליית השבטים בזמני הרגל לירושלים - לגלות האחדות שביניהם

והתכללות זו בין י"ב השבטים נעשתה בזמני המועד, כבוא כל ישראל ליראות את פני ה' במקום המקדש. כי במשך כל השנה היה כל שבט חונה על מקומו, איש על מחנהו ועל דגלו, והיה עובד את ה' באופן המיוחד והפרטי שלו, ולא היו אחדות וחיבור בין השבטים. אולם שלש פעמים בשנה בא הציזוי מאת הבורא ב"ה שיעלו כולם להר בית ה' בירושלים - שלא נתחלקה לשבטים (מגילה כו.). והיינו שהיא בדרגת האבות שלמעלה מהתחלקות השבטים, ושם התאחדו כל השבטים כאחד, לעבוד ביחד לא-ל אחד (ראה רש"י דברים לג, יט בפסוק 'עמים הר קיארוא'). ולכן נאמר על עליית הרגלים (תהלים קכב, ד) 'שם עלו שבטים שבטי י-ה', כלומר שהעליה בשלש רגלים היא עליית דרגת השבטים שעולים ושבים למעלת אבותיהם. ובוה נתגלה האחדות שבין כל השבטים, שאע"פ שכל אחד יש לו מהלך מיוחד בעבודת הבורא ובהשגות אלוקות, בכל זאת כל הדרכים מובילות למקום אחד בלבד, לייחד את ה' אחד בשמים ובארץ.

כל רודפיה השיגה בין המצרים' - כשחסרה והתכללות הפרטים

אמנם בזמן שלא מתגלה החיבור בין דרגת השבטים, ונראה כאילו יש פירוד ביניהם, ואין האחדות שביחוד'ת מאיר כמו ביחוד'ע, אזי יש מקום ח"ו לאחיות הסט"א בהם, מפני שכל מהותו היא פירוד - היפך האחדות. וממילא שפיר אמר הכתוב כי רודפיה השיגה בין המצרים', והיינו בזמן שבני ישראל הם בבחי' מצרים וגבולים, בלא שיתראה בהם האחדות והתכללות המתגלה במקום המקדש.

אך לעת"ל בזמן המקווה כאשר יבנה ביהמ"ק, אזי יתגלה שורש האחדות והיחוד הגמור גם בדרגת השבטים - בחי' יחוד'ת, ואחדות גדולה זו תשפיע גם על כל האומות, שייפכו גם הם כולם שפה ברורה, לקרוא כולם בשם ה' לעבודו שכם אחד, בב"א.

נקודות:

כאשר נפלו ישראל ממדרגתם ולא נתגלה אצלם הרצון האמיתי לעשות רצון קונם, וכל עבודתם לגבוה היתה בדרך גבול וצמצום, והיינו מתוך דעת קר ומחושב בלבד, ולא מתוך רשפי אש שלמעלה מהגבלות וגדרים, אזי אבד מהם הגילוי שכינה שבביהמ"ק - השוכנת בתוך התשוקה האין סופית כנ"ל, וממילא היה מקום שישלטו עליהם העמים רח"ל. ועל כך נאמר 'כל רודפיה השיגה בין המצרים' - דייקא

כל רודפיה השיגה בין המצרים, והיינו בזמן שבני ישראל הם בבחי' מצרים וגבולים, בלא שיתראה בהם האחדות והתכללות המתגלה במקום המקדש. אך לעת"ל בזמן המקווה כאשר יבנה ביהמ"ק, אזי יתגלה שורש האחדות והיחוד הגמור גם בדרגת השבטים, ואחדות גדולה זו תשפיע גם על כל האומות

א.

הקב"ה מביא את החסרון דוקא במקום שורש התיקון

אלה הדברים אשר דבר משה (א, כ).

אמרו חז"ל (דבר"א, א): 'אמר הקב"ה ראה לשונה של תורה מה חביבה, שמרפאה את הלשון, מנין שכן כתיב (משלי טו, ד) מרפא לשון עין חיים וכו' ריש לקיש אמר מה לנו ללמוד ממקום אחר, נלמד ממקומו, הרי משה עד שלא זכה לתורה כתיב בו (שמות ד, י) לא איש דברים אנכי, כיון שזכה לתורה נתרפא לשונו והתחיל לדבר דברים, מנין ממה שקרינו בעיני, אלה הדברים אשר דבר משה'.

ויש לבאר את ענין רפואת משה רבינו על ידי התורה, בהקדם דברי חז"ל (פגילה יז) 'ומה ראו לומר רפואה בשמינית, אמר רבי אהא מתוך שנתנה מילה בשמינית שצריכה רפואה, לפיכך קבעה בשמינית, ופשוט דבריהם נראה כי המילה צריכה לכה הרפואה, ולכן קבעו חז"ל את ברכת רפואתנו בברכה השמינית כדי להמשיך אליה את הרפואה הנצרכת לה. אכן בעומק הדברים הוא, כי באמת שורש כל הרפואות הוא בכח קדושת המילה, כי היא ממשכה חיות מבחי' 'שמיני' שלמעלה מן הטבע, ולכן היא יכולה להמשיך חיות הדרשה אל החולה שאיבד את חייותו על פי הטבע [ולכן 'חולה' הוא בני' מ"ט, שהוא ז' פעמים ז' בחי' החיות שעל פי הטבע, והרפואה באה מן הבחי' השמינית שלמעלה ממנו]. ולכן עשה הקב"ה שתהיה המילה צריכה רפואה, כי על ידי זה יתעורר כח הרפואה הגנוז בתוכה, ויצא מן הכח אל הפועל, ועל ידי זה ימשך כח הרפואה לכלל המוחלות.

והוא כענין מה שכתוב בספ"ק בכמה אופנים, כי כאשר הדור צריך תיקון והשלמה באיזה ענין, מוזמן הקב"ה לפני הצדיק איזה ממשול ופגם דק - שנחשב חסרון לפי גודל מדרגתו של הצדיק - בדבר שהוא מעין החסרון שיש בבני דורו, וכאשר הצדיק מתקן את הפגם שנאחו בו, נמשך על ידי זה התיקון והתעוררות תשובה לכל בני דורו. כי הצדיק הוא בעצם שורש כל התיקונים והשלמות של בני דורו, ולכן מוזמן הקב"ה שיצדיקו אצלו איזה פגם, ועל ידי זה יעורר את כח התיקון אצלו וישיגו מן הכח אל הפועל, ומכאן ימשך התיקון לכל בני דורו. והוא כענין הנ"ל, אשר דוקא בדבר שהוא שורש הרפואה, מביא הקב"ה חסרון הצריך רפואה, כדי שעל ידי זה יתעורר כח הרפואה הגנוז בו ויצא מן הכח אל הפועל, וזוהו ימשך רפואה לכל החולאים.

וזהו ענין המדרש הנ"ל, כי הנה התורה היא שורש הרפואה, כמו שכתוב עליה (משלי ד, כב) 'כי חיים הם למוצאייהם ולכל בשרו מרפא', וכן דרשו חז"ל מן הכתובים כי התורה היא רפואה לכל המחושבים (ערוך ד, ט). ומשה רבינו הוא מוסר התורה לכלל ישראל, והתורה נקראת 'תורת משה' על שמו, ואם כן ודאי שהיתה לו שייכות עם הרפואה הנמשכת מכח התורה. ולכן עשה הקב"ה שיהיה משה רבינו דוקא כבד פה וכבד לשון (שמות ד, י) ועל שפתים (שם ו, יב), כדי שעל ידו יתגלה כח הרפואה שיש בתורה, ועל ידי זה יצא זה הכח מן הכח אל הפועל, וימשכו כל הרפואות מן התורה.

וקוראים פרשה זו בכל שנה לפני תשעה באב, כדי לגלות את סדר זה של ההנהגה העליונה, שהקב"ה מביא את הפגם והחסרון דוקא בזה המקום שבו יכולים להמשיך את תיקונו, כמו שהחולי נמשך דוקא במקום שורש הרפואה. ולכן כאשר רואים שהחורבן אחוז בימים אלו, והם שורש כל הגלויות, יש להתבונן ולהבין כי בעצם גנוז בימים אלו דוקא שורש כח הגאולה, ולכן הביא הקב"ה את הפגם בימים אלו דוקא, כי מכה אלו הימים אפשר לתקן את כל הגלויות והפגמים התלויים בהם. ואכן ידוע כי משיח נולד בתשעה באב, אשר משיח הוא שורש התיקונים של כל הגלויות, ושורש כל הגאולה. כי אכן לפני זה עשה הקב"ה שיהיו ימי האבלות והחורבן בימים אלו דוקא, כי מכה פנימיות אלו הימים נמשך כל התיקון והגאולה.

ב.

כיבוש ארצות סיחון ועוג הכניעה את הע' לשון אל הקדושה

אחרי הכותו את סיחון מלך האמורי אשר יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן וגו'. הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר (א, ד-ה).

פי' רש"י: 'בשבעים לשון פירשה להם', ויש להבין למה דוקא כעת תירגם משה רבינו את התורה לשבעים לשון.

הנה ידוע כי מעשי האבות הם סימן לבנים, ולכן כאשר נפרד יעקב אבינו מלבן הארמי, ועשו גל של אבנים שיפריד ביניהם (בראשית לא, כ), היה זה סימן על הפירוד הגדול שיש בין כלל ישראל ואומות העולם. וכאשר עשו את הגל הזה, קרא לו יעקב אבינו 'גלעד' בלשון הקודש, ולכן קרא לו 'גרג' שהדו"א בלשון תרגום (שם, טו). כי פירודם של הע' אומות מן העם הנבחר התחיל בעת דור הפלגה, כאשר כלל הקב"ה את לשונם (שם יא, ט-י) והפרידם לע' לשונות ללשונותם בארצותם לגוייהם (שם י, לא), ובה נפרדו מכלל ישראל הדבוקים בלשון הקודש. ולכן כאשר הפריד יעקב אבינו את עצמו מלבן, התגלה זה הפירוד על ידי חילוקי הלשונות שביניהם. וקרא לכן את שם הגל דוקא בלשון תרגום, כי התרגום הוא לשון הנחשב לממוצע בין לשון הקודש והע' לשון, והוא קליפת ישראל ואומות העולם, כי הוא עומד ביניהם ומפרידם. ולכן קרא לו לבן שם דוקא בלשון תרגום, כי התרגום הוא בחי' הממוצע הזה.

והנה כל המעשה הזה בין יעקב ולבן היה בהר הגלעד (שם לא, כ), אשר הוא 'ארץ גלעד' אשר בארצות סיחון ועוג כמבואר בראשונים, וכן מרומז בשמו שקרא לו לבן 'גרג', שהוא בני' 'סיחון ועוג'. ואכן כשם שה'גלעד' הוא הממוצע בין כלל ישראל ואומות העולם, כך היה ארץ סיחון ועוג בעבר הירדן ממוצע בין קדושת ארץ ישראל לכלל הארצות. ולכן דוקא אחרי הכות משה רבינו את ארץ סיחון ועוג, ובה כבשו כלל ישראל את בחי' הממוצע בין ארץ ישראל לחוץ לארץ, שהוא בחי' לשון התרגום הממוצע בין לשון הקודש ושאר הלשונות, אז היה משה רבינו יכול לתרגם את התורה לע' לשון.

ועוד יש להוסיף על פי זה, כי הנה אמרו חז"ל (ברכות ה) 'אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עשרות ודיבון', והם מקומות המוזכרות בפרשתנו (ב, א). מארצות סיחון ועוג, שביקשו בני גד ובני ראובן לשבת בהם. ובפשוט התכוונו חז"ל במקרא זה, כי אפילו שאין עליו תרגום שונה מלשון המקרא, מ"מ יקראו אותם שנים מקרא ואחד תרגום. אבל בעומק הדברים יש לומר, כי לא זו בלבד אשר אפילו בהם יש מצוה לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום, אלא בהם מתגלה עיקר ענין מצוה זו. שהרי ענין הקריאה שנים מקרא ואחד תרגום, הוא לבטל את התרגום באופן של 'חד בתרי', כדי להעלותו ולכללו בקדושת לשון הקודש. ולכן הזכירו חז"ל מצוה זו דוקא על מקומות אלו, שהרי ענין זה של עלית התרגום והתכללותו בקדושה, נפעל על ידי כיבוש ארצות סיחון ועוג שהם ענין התרגום כנ"ל. ולכן אין על פסוקים אלו תרגום השונה מלשון המקרא, כי בהם התעלה לשון התרגום ונכלל בקדושת לשון הקודש.

ג.

רמזי הנחמה בשבת חזון

שבת שלפני תשעה באב קוראים בה פרשת דברים, והיא מכונה 'שבת חזון'. ושבת שלאחריה קוראים בה פרשת ואתחנן, ובה מתחילים הו' דנחמתי, והיא מכונה 'שבת נחמו'.

ויש לרמז בפסוק 'גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך' (תהלים קט, יח), כי הנה החילוק בני' בין 'חזון' (ע"א) ו'נחמו' (ק"ה) הוא כמספר 'גל', ואילו החילוק בין שם הפרשה הנקראת בשבת

חזון 'דברים' (ר"ח), לבין שם פרשת 'אתחנן' (תקט"ו) הנקראת בשבת נחמו, הוא עה"כ כמנין ב' פעמים 'עין', וזהו 'גל עיני'. ושבת חזון נקראת על שם כח הראיה, לרמז על כח העינים לראות נפלאות מתורת ה'. והיינו כי שורש הנחמה היא התורה, אשר לכן קוראים בפרשת ואתחנן מענין מתן תורה, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה על התורה 'זאת נחמתי בעיני' (שם, ו). ולכן רומזים בשבת חזון על הכח של ראיית נפלאות מתורת ה', שזה ימשיך את הנחמה לשבת חזון. ולכן מתחילים בשבת חזון בקריאת חומש דברים שהוא 'משנה תורה', להורות על כח התורה שימשיך את הנחמה.

והנה 'גל' עם ב' פעמים 'עין' הוא בני' 'בצר' עה"כ, שהוא ענין ימי בין המצרים והגלות, שנאמר עליהם בפרשת ואתחנן (ה, ו) 'בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים'. ונמצא כי באותה תיבה המורה על הצרות, נרמז ענין הנחמה של שבת נחמו. והרי ימים אלו צריכים רפואה, ואכן 'בצר' הוא בני' 'רפואה', כי הרפואה לאלו הימים באה על ידי 'גל עיני' כנ"ל. ויש לרמז עוד בפסוק הנ"ל, כי אמר בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה, היינו בחי' פרשת דברים שבו הוא שבת חזון, והרי על ידי 'בצר' באה רפואת 'דברים' ו'חזון' להיות 'אתחנן' ו'נחמו' כנ"ל, וזהו שסיים 'באחרית הימים', כי 'אחרית' הוא בני' 'אתחנן נחמו'.

ד.

בית המקדש בחי' השמוה"ק שבהן נבראו שמים וארץ

חזון ישעיהו בן אמוץ אשר הזה על יהודה וירושלים וגו' שמעו שמים והאזינו ארץ כי ה' דבר וגו' (הפסרה שבת חזון).

יש לרמז במה שהתנבא ישעיה בלשון 'חזון', והתחיל את נבואתו בדבור אל השמים והארץ. כי הנה 'חזון' הוא בני' ע' עה"כ, והוא ענין ע' האותיות שיש בד' מילואי שם הו"ה וגו' מילואי שם אה"ה (י"ד ח"י ו"ו ח"י ע"ב, י"ד ח"י וא"ו ח"י - ס"ג, י"ד ח"י וא"ו ח"י - מ"ה, י"ד ח"י ו"ו ח"י - ב"ן, י"ד ח"י בני' ר"ל"ב, ויש בהם ל"ש אותיות ועה"כ הוא מ', וכך יהיה לעתיד לבא כאשר מילוי בין יהיה 'אבן'. אל"ף ח"י י"ד ח"י - קס"א, אל"ף ח"י י"ד ח"י - קמ"א, אל"ף ח"י י"ד ח"י - קמ"ב, י"ד ח"י בני' ת"ה, ויש בהם ל' אותיות, ומילואים אלו הם בני' 'שמים וארץ'. ולכן כאשר התנבא ישעיה כנגד ע' אותיות אלו, דיבר אל השמים והארץ שגרמזו בהם.

והענין הוא, כי אמרו חז"ל (ברכות טז) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ, אשר בבנין המשכן כיון בצלאל את האותיות הם השמוה"ק שבהן נבראו השמים והארץ, והוא ענין שמוה"ק הנ"ל שבני' 'שמים וארץ'. וכשם שנבנה המשכן בשמוה"ק האלו, כך גם היה בנין בית המקדש בבחי' זו. ולכן היה ישעיה הנביא מתנבא כנגד שמוה"ק אלו, כדי לעורר את כלל ישראל שלא יבא פירוד באותיות קדושות אלו, ולא יהיה פירוד בשמים וארץ על ידי חורבן בית המקדש.

ה.

בכל שנה מתעוררת מציאת מלכות בית דוד

כמעט כסדום היינו לעמורה דמינו, שמעו דבר ה' קציני סדום וגו' (הפסרה שבת חזון).

אמרו חז"ל (ב"ר מא, ד) 'אמר רבי יצחק, מצאתי דוד עבדי (תהלים פס, כא), היכן מצאתיו, בסדום' כי היתה נשמת דוד המלך גנוזה אצל לוט בסדום, שהרי יצא מרוב המואביה מזורע לוט.

ויש לומר כי בכל שנה כאשר נולד משיח בתשעה באב, הרי זה בחי' חדשה של מציאת דוד המלך בסדום. וזהו שרמזו ישעיה הנביא בדברי תוכחותיו, שבכל שנה ושנה כמעט נשלמת מציאה זו בסדום כאשר נולד משיח, כי בכל שנה מקוים כי בון השנה יבא ויתגלה. ואכן כך השיבו הקב"ה ואמר לכלל ישראל שהם 'קציני סדום' שהוא לשון של מלכות וחשיבות, כי יש בכח כלל ישראל שיתגלה בהם בכל שנה שלימות המלכות הגנוזה בסדום, בכיאת משיח צדקינו בב"א.

ובך נקשרו נפשות

חברייך:

הקשר שכל
יהודי מרגיש
לירושלים – הוא
יסוד ביהדות

א. ביום חתונתו: הקשר החזק בין הקב"ה לכלל ישראל

השי"ת בחר בעמו ישראל רק מתוך אהבתו אליהם | הנשואין בין השי"ת לנכסת ישראל | הוא נתן להם את תורתו – שבאמצעות התורה יהיו מקושרים אליו | כשיהודי מתרומם ומרגיש את האהבה – הוא מתקרב אל השי"ת | אין לו שום קושי ללמוד תורה ולקיים מצוות לשמה | 'לשמה' אין הכוונה שאין נהנים | משל לאב שנותן מזון לבנו | כשיש להשי"ת נחת רוח – גם היהודי נהנה ומתענג | אם אין מרגישים את האהבה הזאת – קשה מאוד להגיע לידי קיום מצוות 'לשמה'

ב. תוכו רצוף אהבה: ביהמ"ק הוא המקום שבו מתבטא ביותר 'קשר האהבה'

בית המקדש הוא מקום הדירה שבו השי"ת דר בתחתונים יחד עם כנסת ישראל | בזמן ביהמ"ק שררה שמחה בכל העולמות | עם חורבן ביהמ"ק נשכח לגמרי מה המשמעות של 'שמחה אמיתית' | גודל החושך שיהודי עלול לסבור שהוללות הגוים היא שמחה | היהודים שמתאבלים על ציון – יודעים את המשמעות של שמחה אמיתית | בספר תהלים ניתן למצוא ציור מהקדושה והקירבת אלקים שהיה בביהמ"ק

ג. זכור אהבתך הישנה: גם היום בימי הגלות אפשר להיות מקושרים ודבקים בהשי"ת

אסור לאדם להתייחס לתורה ומצוות כחוקים נוקשים ותקיפים | אדם שסובר כך – הוא אינו בדרך הנכונה של המכוון של תורה ומצוות | מפני החשש הזה לא הרבו חסידים להתעסק בענין יראת העונש | המשמעות של עונש היא שאדם מנתק את עצמו מהשי"ת | המשמעות של גלות היא שאדם אינו בוחר להיות תחת כנפי השכינה | גם בהיותנו בגלות אפשר להשיב פנים אל השי"ת ולהתקשר עמו באהבה הישנה | בזמן שביהמ"ק היה קיים התהלכו תמיד בדבקות בה' | בשלש הרגלים שאבו את האהבה ואת השמחה למשך כל ימות השנה | בזמן הגלות צריך להתגעגע תמיד אל הגאולה | עצה טובה: ללמוד ולהתבונן את פיוטיו של רבי יהודה הלוי | הקנין של ימי בין המצרים פותח שער חדש לכל היהדות

.א.

ביום חתונתו: הקשר החזק בין הקב"ה לכלל ישראל

נקודות:

אחד מהעיקרים הגדולים ביהדות הוא שצריך אדם להיות אדוק ומקושר עם בית המקדש, עם ציון וירושלים ועם ארץ ישראל; וכפי שאנו רואים בחלק הנגלה של התורה, כמה וכמה הלכות שנתייסדו על הענין הזה שצריך אדם להיות מקושר לירושלים, וחכמים תיקנו כמה תקנות זכור לחורבן, משום 'אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי'

לו לעם, ובכך זכינו להיות עם הנבחר. בחירה זו אינה מיוסדת על שום סיבה צדדית, אלא כל מהותה נובע אך ורק מתוך רצון ואהבה גדולה שהשי"ת אוהב אותנו כלל 'אהבה רבה' ו'אהבת עולם'; וכפי שאנו אומרים בכל יום בנוסח התפלה: 'הבוחר בעמו ישראל באהבה'.

ואמנם נפלא הדבר, שמשם אותם הלשונות של 'בחירה' אנו מוצאים גם לענין זה של 'ציון וירושלים'; וכפי שנאמר כמה פעמים בתורה (כמו: דברים יב, ה; ועוד): 'אֵל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם מִקְּלַי שְׁבִיטֵיכֶם, וְכֵן נֹאמַר בְּתַהֲלֵימ (קלב, א): 'כִּי יִבְחַר ה' בְּצִיּוֹן אֶנְהָ לְמוֹשָׁב לוֹ'. וכפי שנאמר שם בהמשך הפסוק לשון נפלא ביותר (שם ד): 'זאת מְנוּחָתִי עַד־עַד פֶּה אֲשֶׁב כִּי אֶנְתִּיחַ' - כלומר שהשי"ת אומר: "כבר היו לי כמה מקומות שבהם השריתי את שכינתי; וכפי שנאמר בפסוק (דברי הימים א-י, ה): 'וְאֶנְתִּיחָהּ מֵאֶהֱלָ אֶל אֶהֱלָ וּמִמְשָׁקָי, אבל לאחר שהגעתי לציון - שוב אינני חפץ ללכת לשום מקום אחר! אלא זאת מנוחתי עדי עד' - כאן הוא מקום השראת השכינה לעולמי עד, ולא בשום מקום אחר בעולם!". והשי"ת מגלה את טעם הדבר: 'למה חפץ אני להישאר ולהשרות את שכינתי דוק כאן?! 'כי אויתיה' - מפני שזוהי תאותי כביכול! אני אוהב את המקום הזה, ולא אחפוץ להמיר ולהחליף אותו בשום מקום אחר בעולם! בחרתי במקום הזה מחמת אהבתי!'

ומכאן אנו לומדים יסוד ועיקר גדול ביהדות, שמשם כשם שהשי"ת 'בחר' בכלל ישראל 'באהבה' - כך גם בחר השי"ת ב'מקום המקדש' מתוך 'אהבה!' ויש להתעמק ולהתבונן בדבר הזה: מה מיוחד כל כך במקום המקדש - שעל כן הוא 'עיקר גדול' בכל עבודת ה'?

ומכאן אנו לומדים יסוד ועיקר גדול ביהדות, שמשם כשם שהשי"ת 'בחר' בכלל ישראל 'באהבה' - כך גם בחר השי"ת ב'מקום המקדש' מתוך 'אהבה!' ויש להתעמק ולהתבונן בדבר הזה: מה מיוחד כל כך במקום המקדש - שעל כן הוא 'עיקר גדול' בכל עבודת ה'?

כל התרי"ג מצוות מכוונים לנקודה עיקרית אחת הנה אם נעיינ ונתבונן בתורה ובמצוות שנתן לנו השי"ת - אנו מוצאים שש מאות ושלוש עשרה

מהדורות הקודמים, היה ענין זה עיקר גדול בעבודת הקודש שלהם, והיו מקושרים מאד עם ארץ ישראל, הן בזה שבכל לילה קוננו על החורבן וערכו 'תיקון צוות', וכן שאר ענינים שונים של אבילות על החורבן, והן באמצעות כך שהיו אוספים מעות ועוסקים לשלוח כספים רבים לארץ הקודש וכדומה.

אבל עיקר הנקודה אינה רק במעשים שעשו בפועל בענין זה, אלא ב'דברים שבלב' שהיו מקושרים אל ירושלים בכל לבם ובכל נפשם! כל עבודתם היתה סובבת עם ציון וירושלים ובית המקדש! הם חיו ברגש עמוק של 'געגועים' וצפיה לביאת המשיח ובנין בית המקדש! וענין זה הורגש בכל העבודות שעשו, כי הרגישו שאין בהם שלימות - כל זמן שלא זכינו לגאולה השלימה שהשי"ת ישו ויבנה את ביתו בציון וירושלים.

כל יהודי מרגיש את הקשר - אלא שאין יודעים מה מרגישים

ננסה לבאר מעט את הענין: 'מה זה ציון וירושלים?! איך מתקשרים לזה? איך מקבלים הרגש לזה?! ואעפ"י שבאמת ענין זה הוא ענין דק מן הדק, וחלק גדול מזה לא ניתן להסביר כלל, מפני שהרגש אין לו מילים וכל מהותו הוא בגדר 'דברים שבלב', והוא למעלה מכל הסבר שכלי והגיוני, וכל נשמה יהודית מרגישה את ההרגש זה בעומק הלב - אך בכל זאת צריך להשתדל ולנסות במידת האפשר להתבונן ולבאר בערך אודות מה מדברים, כדי שיהיה אפשרות לגלות את הרגש הפנימי הטמון בלב, ולהיפתס בו ולקבל קשר ושייכות לציון וירושלים' - קשר שישאר חקוק בלב לא רק במשך שלושת השבועות הללו, אלא גם במשך כל השנה כולה.

השי"ת 'בחר' לו את ציון וירושלים

הנה דבר זה ידוע מכל הספ"ק, שהקשר של השי"ת עם כלל ישראל מיוסד על 'בחרתו יתברך' - כי השי"ת בעצמו בחר בנו מכל העמים להיות

בימי בין המצרים אפשר לזכות למצוא את השכינה הק'

יש מאמר ידוע בשם הרה"ק המגיד ז"ע - וכן הוא בהרבה ספרי חסידות - עה"פ (איכה א, א): 'כִּלְ רִדְפָהּ הַשְּׂיִגוּהַ בֵּין הַמְּצָרִים', 'כל רודפיה' - היינו כל אלה שמחפשים ורצים אחר השכינה הקדושה, 'השיגוה' - יכולים הם להשיגה ולהגיע אליה, אימתי?! 'בין המצרים' - דוקא בימים הללו של 'בין המצרים'! כי אלו הם ימים מיוחדים ונפלאים, שהרשות נתונה ואפשר להתקרב אל השי"ת בימים אלו, ואפשר לזכות בהם להצלחות גדולות שאי אפשר לזכות בהם בזמנים אחרים.

והנה את המאמר הזה ניתן לבאר בכמה וכמה ענינים שונים שיש אפשרות להצליח בהם בימים הללו. אבל אנו נתייחס בזאת לענין אחד - שהוא עיקר גדול ויסודי בעבודת ה', ענין שבאמת היה ראוי שיהיה מושר הרבה יותר אצל שומרי תומ"צ - ובפרט אצל עובדי ה' יראים ובני תורה.

הקשר אל בית המקדש הוא 'יסוד' ו'עיקר' גדול ביהדות

אחד מהעיקרים הגדולים ביהדות הוא שצריך אדם להיות אדוק ומקושר עם בית המקדש, עם ציון וירושלים ועם ארץ ישראל; וכפי שאנו רואים בחלק הנגלה של התורה, כמה וכמה הלכות שנתייסדו על הענין הזה שצריך אדם להיות מקושר לירושלים, וחכמים תיקנו כמה תקנות זכור לחורבן, משום 'אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי', ובפרט כל הלכות בין המצרים ותשעה באב - שנתייסדו על הענין שצריך אדם להעלות את ירושלים על לבו, ועליו להיות מקושר עם בית המקדש אשר נחרב בעוה"ר בימים הללו.

ואמנם כפי כמה שדבר זה הוא עיקר גדול בחלק הנגלה - הרבה יותר מכך הוא עיקר בחלק הנסתר' של התורה; וכפי שידוע אצל כל הצדיקים ועובדי ה'

כשאומרים שיהודי צריך לקיים תורה ומצוות 'לשמה', אין כוונת הדברים להוסיף עוד 'דין' ועוד 'פרט' או 'קדוק' בין כל אלפי 'פרטי המצוות' ודקדוקיהם, אלא עיקר הכוונה לומר, שיהודי צריך לגלות בעומק לבו את ההרגש הזה של 'כנסת ישראל עם דודה' – קשר נפלא שיש לכל אדם מישראל עם השי"ת

מי שירצה בכל זאת להרגיש בימינו משהו מרגשי הקודש שהיו מורגשים בבית המקדש בימים ההם – יש גם היום אפשרות להשיג זאת, והוא שיוציא את ספר התהלים, ויתן את דעתו ויעורר את לבו לפסוקים שאמר דוד המלך ע"ה; כמו לדוגמא: (תהלים מג, ד): "וְאֶבְרָאָה אֶל מִזְבֵּחַ אֱלֹקִים אֶל קֶל שְׁמֹת גִּילִי" – שם בבית ה' היתה ההרגשה שהשי"ת הוא שמחתי ומשש חי!

פרטים, המחולקים לעשרות אלפי פרטי פרטי, דקדוקי הלכות וכוונות רמזים וסודות. אבל כל בר דעת מבין, שכל הפרטים הללו יש להם איזה דבר אחד מכוון! השי"ת לא רצה אלפי דברים, הוא רק רצה דבר אחד – שכל אלפי הפרטים הללו יביאו לידי כך שנוכה להגיע לאותו הדבר! ובדאי יש איזה תכלית אחת – שבשבילה נתן השי"ת לנו את התורה וציוה אותנו את כל התרי"ג מצוות, עם כל פרטיהם ודקדוקיהם וכוונותיהם!

והנה לא יתכן לומר שהתכלית היא רק כדי שנוכה לשכר בעולם הבא שמקבלים על קיום המצוות, כי ברור שצריך להיות שגם בעולם הזה ישנה איזה שלימות מסוימת שצריך לפעול באמצעות התורה והמצוות. ויש להתבונן: מהו באמת המכוון הזה?!

התורה"ק אינה סתם 'פקודה' - אלא היא 'קשר חיות'

את התשובה לשאלה זו גילו לנו חכמינו ז"ל, על הפסוק (שיר השירים ג, יא): "בַּיּוֹם הַתְּהַנְתּוּ וּבַיּוֹם שָׁמַחַת לְבוֹ", ודרשו חז"ל (תענית כו:): "ביום חתונתו זה מתן תורה". כאן טמון כל הסוד של התורה ומצוותיה. חז"ל מלמדים אותנו בזה, ש'מתן תורה' אינה סתם 'פקודה' שפקד השי"ת על הנבראים לעשותם, אלא 'מתן תורה' הוא גדר של 'נישואין!' הנישואין של כלל ישראל עם השי"ת!

ובמילים אחרות: התכלית המכוון של כל התורה והמצוות הוא, שבאמצעות התורה"ק אנו זוכים להגיע לקשר גדול ונפלא של אהבה ויחוד עם השי"ת – שהמשל הגדול ביותר שאפשר לדמות לזה בעולם הזה – הוא הקשר והאהבה של 'נישואין'; וכפי שהדבר מתואר בארוכה בשיר השירים. זהו הקשר החזק ביותר בעולם הזה, ועל כן הוא משמש כמשל דוגמא, אבל באמת אין שום משל לכך! זהו 'נמשל' שאין בכל העולם שום 'משל' הדומה לו! אלא יש רק קשר אחד ויחיד כזה, שהוא: 'כנסת ישראל עם דודה'.

'לשם יחוד' - אנו נעשים כביכול 'אחד' עם השי"ת

זהו הסוד של הנוסח 'לשם יחוד' שנוהגים לומר לפני שמקיימים כל מצוה. ישנו עולם אלקי

שנקרא 'כלליות ישראל', שהוא כלליות כל נשמות ישראל, כל 'חלקי אלוך ממעל' - נקראים בתואר 'שכינתיה', מפני שהוא 'שוכן' בעולם הזה. ויש בחינה נוספת שמכונה 'קודשא בריך הוא', זהו אלוקותו של השי"ת שעומד למעלה מן העולם הזה, ולא ירד לעולם. ועי"ז שיהודי שהוא חלק מה'שכינה' - מקיים מצוה בעולם הזה, הוא מייחד ומדבק חלק האלקי שבקרבו עם אחדותו יתברך, וזוהו הוא מייחד את הקודשא בריך הוא' עם ה'שכינה', היהודי מתקשר עם השי"ת והם נעשים 'אחד' בתכלית היחוד.

מי שלא זכה ואין לו הרגשה זאת - אינו איך להגיע לידי 'לשמה'

נמשיל את הדבר במשל, שבו ניתן להבחין הבדל בין מי שהקשר והשייכות שלו אל השי"ת הוא בגדר של 'דוגמת חתן וכלה'; לבין מי שלא זכה לקירבה הזאת. הנה ידוע מחז"ל ומכל הספרי"ק, גודל מעלת לימוד תורה וקיום מצוות 'לשמה', ולאידך חומר מי שאינו עושה לשמה, עד שאמרו (ברכות יז.) שהעושה שלא לשמה מוטב לו שלא נברא.

וזה ברור שאדם שלא זכה לגלות את ההרגשה של קירבה וקשר אל השי"ת - אזי עבודת ה' 'לשמה' הוא אצלו דבר קשה עד למאוד, זה אצלו בגדר 'פרומע זאך', אצלו הגדר של 'תורה לשמה' הוא: 'אסור לי ליהנות מהתורה! אסור לי לכוון להנאתי! ואסור לי אפילו לחשוב על השכר שאקבל בעוה"ב, אני חייב לעשות מצוות שלא על מנת לקבל פרס, אני חייב לחשוב רק על השי"ת!'. זוהי עבודה קשה מאוד, ועל כן הוא מחפש עצות איך להגיע ל'מדרגה' הגדולה של 'לימוד לשמה', הוא מחזק את עצמו הרבה עם מאמר חז"ל (פסחים ג:): "מתוך שלא לשמה בא לשמה" - שיום אחד הוא אכן יזכה ויגיע למעלה הזאת של 'לשמה'. בקיצור המושג 'לשמה' הוא אצלו מושג 'שילי' (נעגעיטוי) - אסור לחשוב על התועלת (האינטרס) האישי!

לכל אבא יש רגש טבעי של 'לשמה' כלפי בנו

לעומת זאת, באדם שזכה לגלות את הרגש של קירבה וקשר אל השי"ת, הענין של 'לשמה' הוא דבר פשוט וקל ביותר. הרי זה ממש דומה כפי שנבוא אל אב לילדים ונאמר לו: "אם בנך רעב

ב.

תוכו רצוף אהבה: המקום שבו מתבטא ביותר 'קשר האהבה'

ואתה נותן לו לאכול, אל תכוון לטובתך ולתועלת האישית שלך - אל תכוין שאתה נותן לו כדי שאנשים יאמרו עליך שאתה אבא טוב ומסור, או כדי שאחר כך תקבל מהבן בחזרה טובות הנאה, כגון שהוא יכבד אותך וכדומה - אלא תחשוב אך ורק שאתה רוצה את טובתו של הבן". נו, האם זה קשה לאבא לחשוב כך?! האם זה יהיה אצלו 'עבודה' קשה ושלילית! בודאי שלא! מפני שכל אבא מבין זאת היטב, זה פשוט אצלו, ומוטבע אצלו בטבע מציאותו! כל אבא שמטיב עם בנו מכוין בין כה וכה רק לטובתו של בנו ללא שום כוונות ומטרות צדדיות!

ואם יבוא אדם וישאל את האבא: "אם אתה לא חושב לטובת עצמך, אם כן מדוע אתה עושה זאת?! מה יש לך מזה?! בודאי יש לך טובת הנאה מכך?!" הוא יענה לו: "מהשאלה שלך אני רואה שאינך מבין כלל מה המשמעות של קשר הנפשי שבין אב לבנו, מפני שאילו ידעת - לא היית שואל כאלה שאלות! מה זאת אומרת 'מה יש לי מזה?' אם לבני יש הנאה מכך - אני נהנה! מפני שאני 'בני' זה דבר אחד! ואכן יש לי רק כוונה אחת לטובתו של בני - ואין בזה שום 'מאמץ' עבורי, אדרבה זה 'התענוג' הגדול ביותר בעבורי להיטיב עם בני, והלואי שאוכל להטיב לו עוד כהנה וכהנה!".

יהודי שזוכה להרגיש קירבת אלקים - מאוד קל לו לקיים מצוות לשמה

כשאומרים שיהודי צריך לקיים תורה ומצוות 'לשמה', אין כוונת הדברים להוסיף עוד 'דין' ועוד 'פרט' או 'קדוק' בין כל אלפי 'פרטי המצוות ודקדוקיהם', אלא עיקר הכוונה לומר, שיהודי צריך לגלות בעומק לבו את ההרגש הזה של 'כנסת ישראל עם דודה' - קשר נפלא שיש לכל אדם מישראל עם השי"ת, ואז אי"ז קשה כלל להגיע למצב של קיום כל המצוות 'לשמה'! אדרבה, הוא ירגיש 'תענוג' גדול ו'שמחה' עצומה על כך שזכה ויש בידו לעשות נחת רוח לבורא י"ש! שהרי הוא האוהב הגדול ביותר שלו, והקירבה אליו היא הקירבה הגדולה ביותר! הוא מקושר אל השי"ת בקשר הגדול ביותר! והוא מיוחד עמו ב'יחוד' הגדול ביותר - ולא שייך במציאות שום יחוד גדול יותר מזה.

לבו של דוד המלך ע"ה מעורר את ההרגשים של ביהמ"ק

מי שירצה בכל זאת להרגיש בימינו משהו מרגשי הקודש שהיו מורגשים בבית המקדש בימים ההם - יש גם היום אפשרות להשיג זאת, והוא שיוציא את ספר התהלים, ויתן את דעתו ויעורר את לבו לפסוקים שאמר דוד המלך ע"ה; כמו לדוגמא: (תהלים מג, ד): "וְאֶבְרָאָה אֶל מִזְבֵּחַ אֱלֹקִים אֶל קֶל שְׁמֹת גִּילִי" - שם בבית ה' היתה ההרגשה שהשי"ת הוא שמחתי ומשש חי! או במה שנאמר בפסוק (תהלים מה, ד): "אֱלֹקִים פָּאֲרַמְנוּתְיָהּ נֹדַע לְמִשְׁגָּב" - במקום המקדש היתה ההרגשה שהשי"ת הוא משגבני והוא שומר ומגן עלינו בכל עת! וכמו כן קיימים עוד הרבה פסוקים בספר התהלים המבטאים את ההרגשים הטבעיים שכלל ישראל הורגשו בשעה שעלו לירושלים בזמן שבית המקדש היה קיים.

בית המקדש - מקום השפעת השמחה לעולם הזה

ממש כפי שבית המקדש הוא 'שמחת לבו' של השי"ת אשר שש ושמח עם בניו אהוביו - עם

בני ישראל, כמו כן ביהמ"ק הוא מקום המשפיע שמחה לכלל ישראל השמחים בהשי"ת; וכפי שנאמר בפסוק (תהלים קמט, ב): "יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֲשׂוֹיו". ולא רק על כלל ישראל בלבד היתה מושפעת שמחה בבית המקדש, אלא גם על כל העולם היתה מושפעת שמחה, וכפי שנאמר בפסוק (תהלים מה, א): "מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ הָרַ צִיּוֹן" - בית המקדש הוא מקום משם כל באי עולם שאבו שמחה!

השמחה האמיתית שהיתה בימים ההם!

אמרו חז"ל בגמ' (ברכות לא): "אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה" - עצם הדבר שהיום אסור לנו לבטא את השמחה בשלימות, גורם לידי כך שאין אנו יודעים את גודל היסוד בעבודת ה' שיש במידת השמחה. בזמן שבית המקדש היה קיים, כל עבודת ה' התנהלה מתוך אושר נפלא ושמחה עצומה, השמחה העלתה ורוממה את העבודה למדרגות רמות ונפלאות עד למאוד! 'שמחה אמיתית' היא יסוד ועיקר גדול בעבודת ה'; וכפי שנאמר בפסוק (תהלים ב): "עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה".

בכל עת וזמן שיהודי היה רוצה להתעלות בשמחה ולהיות 'א פרייליכער איד', והיה רוצה לעבוד את השי"ת מתוך שמחה טוב לבב - היה עולה לבית המקדש - 'משוש כל הארץ' - ושם היה נמשך עם השמחה ששררה שם, ומתוך כך היה מתעלה בעבודת ה' מתוך שמחה. ובפרט בשלש פעמים בשנה; שהיו 'מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון', שאז היו כל ישראל 'עולים לרגל', ואז הי' מצוה מיוחדת של שמחה; וכמו שנאמר (ויקרא כג, מ): 'ושמחתם לפני ה' אלקיכם', שאז קבע השי"ת שמשם ישאבו כלל ישראל שמחה למשך כל שאר ימות השנה.

מאתנו נשכח לגמרי מה המשמעות של המושג 'שמחה'

הנביא מוקנן ואומר (איכה ב, ו): 'שכח ה' בציון מועד ושבטת' - השי"ת השכיח מציון את המשמעות של שבת ויום טוב. כלומר, כשחורב בית המקדש נשכח מאתנו לגמרי מהי ה'שמחה' האמיתית, ופשוט נתחלף לנו שמחה אמיתית בשמחה מדומה מזויפת, עד כדי כך שלמרבה הצער יש כהיום אנשים שיכולים לטעות ולחשוב שהוללות שאומות העולם מתהוללים זוהי 'שמחה'; כמו למשל, אם צעירים גוים מתאספים ויוצאים בלילה לאיזה מסיבה ומשמיעים שם מוזיקה רועשת ופראית והם מתפרעים ומשתוללים - הם סבורים שלהו יקרא 'שמחה'... בעוד שכל אדם שיש בו אפילו מעט דעת לחשוב נכונה, מבין לנכון שאין כאן

אפילו 'כי הוא זה' שייכות לכל המושג של 'שמחה'! וברור ופשוט שאי"ל אלא 'עצבות' נוראה, רוח נכאה ומרה שחורה - אשר מתבטאת בהוללות והפקרות! ובאמת אין עצבות עמוקה יותר מזה! אך לעתים קרובות יש גם יהודים מסכנים בגלות שטועים וסוברים שלזאת יקרא שמחה.

ועל כך עומד הנביא ומוזהר (הושע ט, א): 'אֶל תִּשְׂמַח וְשִׂיחָא לְגִל גִּיל קְעָמִים' - אל תשמח עם כזה מין שמחה כפי שהגוי שמח ומתהולל. זהו למרבה הצער החורבן בית המקדש הגדול ביותר, זהו העומק הגדול ביותר של הגלות המר, והחושך הגדול ביותר של הגלות - שנשכח מאתנו לגמרי מהו באמת המושג של 'שמחה', אנו לא יודעים מה המציאות האמיתית של שמחה! ממש אין מילים לבטאות את גודל החושך והאפילה שיש בזה.

היכן הם עובדי ה' השמחים?!

לא רק אנשים מגושמים שקרובים אל הגוים - אינם יודעים את המשמעות האמיתית של שמחה - אלא אפילו בקרב עובדי ה' ובני תורה גם קיים חסרון גדול ב'שמחה', ישנם כאלה שלומדים תורה ומתפללים, אבל התורה והתפלה הם ללא 'שמחת הלב'! וכאשר מתבוננים בהם אין מכירים בהם שהם האנשים המאושרים והשמחים ביותר על פני תבל! וזה באמת תוצאה מהחסרון הנ"ל - אשר חסר אצל חלק מעובדי ה' - שחסר להם כל השייכות לבית המקדש, הם אינם מרגישים את הגעגועים

ג.

זכור אהבתך הישנה: גם היום בימי הגלות אפשר להיות מקושרים ודבקים בהשי"ת

ההיפך הקיצוני של לשמה: בשנאת ה' אותנו
כאשר אדם זוכה להשיג את ההבנה ואת עומק המושג של עבודת ה' 'לשמה', שאינו רק מניעת מחשבה שלילית גרידא - שלא יחשוב בעבודתו לתועלתו (האינטרס) האישית, אלא עיקר המושג של 'לשמה' הוא שאדם מקיים את המצוות מתוך קירבה וקשר אל השי"ת, אז הוא ג"כ מבין ש'ההיפוך הגמור' של לשמה הוא בזה שאדם מתייחס לכל קיום התורה והמצוות - כאילו השי"ת הוא משגיח קפדן ותקיף שעומד בעיניים זועפות ובידו מקל חובלים ומכה הכאות נמרצות לכל מי שאינו שומע בקולו ואינו מקיים את מה שציוה לעשות. ברור שאדם שמתייחס באופן כזה לתורה ולמצוות - הפסיד את כל המכוון שבדבר! והוא לעולם לא יגיע - באמצעות התורה והמצוות - לתכלית הנרצה של 'יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה'.

ההשקפה של חסידים על הענין של 'יראת העונש'

בקרב חסידים לא עשו מעולם 'עסק' גדול מיראת העונש, הם לא הרבו לעסוק ולהתעמק בזה. ברור שכל אדם מחוייב ליראת יראת העונש, ואדרבה תחילת העבודה צריכה להיות מתוך יראת העונש, כמ"ש ברמב"ם (פ"ה סנהדרין פ"ג מ"א), אבל ההתייחסות של חסידים ליראת העונש היא באופן שיראת העונש אינה כ"כ מידה של 'יראה' - כמו עיקר ב'אמונה'! וכן שאין זה כל כך חלק מה'עבודה' - כמו שהוא חלק מה'השקפה'! שכל יהודי חייב להאמין ולדעת את עיקרי הדת, שהעולם אינו הפקר! ואי אפשר לחיות בעוה"ז ב'הפקרות', מפני שאי"ת דין ואית דייני'.

יראה מהעונש הוא לא יראה מהשי"ת
ידוע שכל דרך החסידות מיוסדת על יסודות נאמנים ואיתנים של 'ספר הזוהר'. הזוה"ק (ה"א

ואת האבילות על החורבן, ועל כך גם אינם זוכים לחוש את השמחה של בית המקדש, מפני שכל זמן שאין להם קשר לירושלים, אין להם שום השגה מהי מציאות 'שמחה אמיתית'!

הם המתאבלים הם השמחים - אלו שמקושרים אל ביהמ"ק הם שמחים

אמנם גם בזמנינו אנו קיימים צדיקים ויחידים סגולה, אשר כואבים ומתאבלים כראוי על חורבן ביהמ"ק, הם כמהים ונכספים מתוך געגועים חזקים אל בית המקדש. והיות שיש להם קשר חזק אל בית המקדש - לכן קיימת אצלם הרגשים 'מעין' רגשי הקודש שהיו בבית המקדש! ויש להם בחינה מסוימת של ולהבין מה המשמעות של שמחה! הם זוכים לדעת ולהבין מה המשמעות של שמחה! הם מרגישים מעט את השמחה שזוכה לעתיד לבוא בבנין ירושלים; שע"ז נאמר בפסוק (ישעיה סו, י): 'שישו אתה מושש כל המתאבלים עליה' - אלה שיש להם געגועים והם מתאבלים על ירושלים, הם זוכים לשמוח עם ירושלים! וגם כעת בגלות הם מרגישים מין שמחה שהוא גילוי של דביקות בהשי"ת! זוהי השמחה של יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה! שכפי האמור זה המכוון של כל התורה והמצוות! וכך הם זוכים לקבל מבט אחר לגמרי על השי"ת ועל תורתו! ועי"ז יש להם אפשרות קלה ביותר להגיע לידי קיום מצוות 'לשמה', והם הם 'אנשי ירושלים' האמיתיים.

הוא אוהב כל אדם מישראל! אלא שלאדם יש בחירה אם הוא רוצה להידבק אל השי"ת או להתרחק ממנו ח"ו, אם הוא בוחר להתרחק ח"ו - הוא מעניש את עצמו! כלומר אם האדם מעלים את עצמו ומסתתר מהשי"ת ואינו רוצה לחיות בקירבת אלקים - אזי כביכול השי"ת מסתתר ממנו! ונעשה 'הסתר פנים' והשי"ת אינו משפיע עליו מאורו ומטובו! נו, אם השי"ת 'מסתיר את פניו', אזי נעשה מאליו חושך ואפילה! ומאליו הוא מאבד את השמירה העליונה, והוא נחבל ומוכה ע"י מקטרגים אכזרים רבים שהוא בעצמו ברא באמצעות מעשיו הרעים, וכמו שנאמר (ירמיהו ב, יט) 'תִּיֶסְרֶךָ רַעְתָּךְ וּמְשֻׁבוֹתֶיךָ תוֹכְרֶךָ', שמהעבירה עצמה נולד דבר רע שהוא עצמו העון שעשה, ובידו נמסר עושהו רח"ל.

ועל כל זה הזהירה התורה 'ק בתוכחה, וכפי שנאמר בפסוק בפירוש (דברים כה, מז): 'תִּתַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מֵרֵב כָּל יְעַבְדְּתָּ אֶת אֱלֹהֶיךָ - אני הכנסתי אותך לרשותי והיה לך יכולת לעבדני בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, נו, מדוע אתה לא חפצת?! הרי בזאת סילקת את עצמך מהמקום הטוב הזה - אל 'עבודת את אויבך? נו, כעת אתה שרוי תחת שליטתם של האויבים ותצטרך לעבוד אותם.

כל הרוצה יכול גם היום להתדבק בהשי"ת כבימי קדם

בפסוק נאמר (מלאכי ג, ו): 'אֲנִי ה' לֹא שְׁנִיתִי' - אפילו בימי הגלות לא השתנה השי"ת כלל! השי"ת הוא 'תכלית הטוב' באופן שאי אפשר להשיג ולתאר! ואפילו בזמנינו אנו, מי שיש לו רצון - יכול להתקרב ולהתדבק אל ה' ולהיכנס לרשותו, ואז הוא אינו שרוי בגלות, הוא נמצא במקום טוב שאין שום עונשים ושום גלות! כל אדם מישראל עומד בכל יום ויום בפני פרשת דרכים, יש לו בחירה: יש

נקודות:

בפסוק נאמר: 'אֲנִי ה' לֹא שְׁנִיתִי' - אפילו בימי הגלות לא השתנה השי"ת כלל! השי"ת הוא 'תכלית הטוב' באופן שאי אפשר להשיג ולתאר! ואפילו בזמנינו אנו, מי שיש לו רצון - יכול להתקרב ולהתדבק אל ה' ולהיכנס לרשותו, ואז הוא אינו שרוי בגלות! כל אדם מישראל עומד בכל יום ויום בפני פרשת דרכים, יש לו בחירה: יש בידו להיות 'איש ירושלים' -

אשר חי ונמצא ב'מחנה שכינה' והוא דבוק בה' בקשר חזק ונפלא - ואז יהיה לו טוב ונעים בזה ובבא, או שהוא יכול לבחור להיות 'גלות איד' - שמחפש לעצמו תענוגים בלא הולך הוא בבחירתו אל תוך הגלות המר!

בידו להיות 'איש ירושלים' - אשר חי ונמצא ב'מחנה שכניה' והוא דבוק בה' בקשר חזק ונפלא - ואז יהיה לו טוב ונעים בזה ובבא, או שהוא יכול לבחור להיות 'גלות איד' - שמחפש לעצמו תענוגים בלא השי"ת - ואז הולך הוא בבחירתו אל תוך הגלות המר!

השלוש רגלים היו מיוחדים לקשר של שמחה עם בית המקדש

בזמן שבית המקדש היה קיים, היו זמנים קבועים שהיו מיועדים במיוחד לכן שיהיה לכל אדם מישראל יכולת להתקשר לבית המקדש - אלו הם השלוש רגלים שהם בסך הכל עשרים ואחד ימים אם כוללים בחשבון גם את שבעת ימי התשלומין של חג השבועות, בזמנים אלו היו כל ישראל עולים ברינה לירושלים והיו ששים ושמיים בקדושת 'ציון וירושלים'. ואע"פ שבדואי היה גם קשר תמידי לביהמ"ק בכל יום ויום, וגם כשהיה כל אחד בביתו היה מקושר בלבו ובנפשו למקום אשר בחר בו ה', מכל מקום עיקר שורש הקשר היה בעשרים ואחד הימים הללו 'מי עליה לרגל', שהם השאירו על כאו"א רושם של שמחה והשפעת קדושה למשך כל ימות השנה.

שלושת השבועות הללו מיועדים במיוחד לקשר געוגיים עם בית המקדש

עכשיו שלא זכינו, היות שבעוה"ר אנו שרוים כעת בגלות, ואין אנו זוכים להיות מקושרים אל 'ירושלים בבנינה' - ניתנו לנו עשרים ואחד יום של 'מי בין המצרים' שבהם נהיה מקושרים אל ירושלים כפי שהיא כעת 'ירושלים בגלותה'. ואע"פ שבאמת צריכים אנו להיות מקושרים אליה במשך כל ימות השנה - בכל זאת עיקר השורש של הקשר הזה הוא בעשרים ואחד הימים הללו, שהקנין של ימי בין המצרים פותח שער חדש לכל עבודת ה'. והם משאירים עלינו רושם למשך כל השנה כולה.

העבודה של ימי בין המצרים היא, שנועור את הלב בקשר עמוק אל 'ציון וירושלים'! להרגיש את ההרגשות שירושלים מרגשת! להתאבל יחד עם ירושלים - על האבידה הגדולה שאיבדנו בעוה"ר! לכסוף בכיסופין ולהתגעגע בגעגועים גדולים שישו ירחמנו ויבנה לנו את בית מקדשנו ותפארתנו, 'בית המקדש השלישי'! ולהתמלא באמונה ותקוה לישועה הקרובה לבוא!

הקטעים מעוררי הלב של פיוט הקינה 'ציון הלא תשאל'
ועצה טובה קמ"ל, כדי לקבל התעוררות הלב ותשוקה לבנין 'ציון וירושלים', מומלץ מאוד - במשך 'מי בין המצרים' - ללמוד ולעיין בפיוטי הקינות שחיברו הקדמונים, ובפרט בפיוטים האחרונים של רבי יהודה הלוי אשר פותחים בתיבת 'ציון'. במשך שלושת השבועות אפשר להתבונן ולראות האין נשמתו של רבי יהודה הלוי 'ראש המשוררים' מדבר אודות 'ציון וירושלים' בדברי רגש היוצאים מעומק הלב: **"חַיִּי נְשָׁמוֹת - אֲוִיר אֶרֶץ" האויר של ארץ הקודש הוא קדוש, הוא נשמה'דיג! "אֶהְבֶּה וְחֵן תִּקְשְׁרֵי מֵאָז, וְכָךְ נִקְשְׁרוּ נִפְשׁוֹת חֲבָרֶיךָ הֵם הַשְּׂמֵחִים לְשִׁלּוֹתָ וְהַכּוֹאֲבִים עַל שׂוֹמְמוֹתָ וְבוֹכִים עַל שְׁבָרֶיךָ** - ירושלים עוררה מידה גדולה ביותר של אהבה וחן, עד כדי כך שנפשות ישראל ידידיך נתדבקו בה! הם שמחו כשהיה טוב בירושלים והם כואבים ובוכים על המצב הקשה והחורבן שלה! **"לִבְכוֹת עֲנוּתָ אֲנִי תִנִּים, וְעַת אֶחְלֹם שִׁיבַת שְׁבוּתְךָ - אֲנִי כְנוֹר לְשִׁירֶיךָ"** - ה'תנים' הוא מין חיה [כעין שועל] שהיא מיללת ובוכה בכי גדול ועצום, אומר רבי יהודה הלוי: **"לבכות ענותך אני תנים"** - כמו שה'תנים' בוכים ומייללים בקול בכי עצום כך אני בוכה ומקונן על שפלותה וחורבנה של ירושלים, אבל "בעת אחרון - שיבת שבותך" - כשאני מתחיל לחלום על זמן הגאולה, האין יראה כשנוכה לשוב אל ירושלים, "אני כנור לשיריך" הרי אני ככינור לשורר ולגן את שירי ירושלים: **"שִׁנְעָר וּפְתוּרוֹ הַיַּעֲרֹכָד בְּגִלְגַל, וְאֵם הַבְּלֵם יִדְמוּ לְתַמְדֵיךָ וְאֶרְיָךְ"** - אגומות העולם הרשעים מתפארים ומתגאים במה שהשיגו ובהצלחותיהם בגלות, אבל "ואם ידמו לתומך ואוריך", האם הבליהם יכולים להתדמות לקדושה הנפלאה אשר היתה בירושלים ולאורים ותומים! יעזור השי"ת שזוכה כולנו יחד לראות בשוב ה' בציון ברחמים, במהרה בימינו, אמן.

כלל בצער העשיר על בתו היחידה, ולצעוק על מה שהוא לא קיבל! אמר לו הרבי ר' מיכל'ע: אם כן מדוע לא תבין, הרי כלל ישראל בעת בנין בית המקדש, עמדו כמו כלה בחופתה. והנה נחרב בית המקדש בעוונותינו, וגדול הצער כביכול אצל הקב"ה כמו מי שהוליך את בתו היחידה תחת החופה ונפטרה ל"ע. והנה אצל הקב"ה הרי שוים העבר ההוה והעתיד, שהרי הוא היה הוה ויהיה ביהוה, ואם כן הרי אנו עומדים עכשיו כמו ממש בשעת מעשה, וכי איך אחציף פנים ולהיות כמו אותו העני? ולומר להקב"ה עדיין לא נתת לי!.

פעם אחת התפלל הרה"ק מראזוואדוב זי"ע תפילת מנחה רגילה באחד מימות החול, ונמשכה תפלתו זמן ארוך יותר מן הרגיל. אחר התפלה, כאשר פסע לאחוריו מן השמו"ע, עמד על ידו אחד מבניו הק', ענה ואמר לו הרה"ק מראזוואדוב: 'איך האב גזעוהן די שכניה, א קומה שלימה. אזא עצם רחמנות! ממש אויס צו גיין! און איך האב מיך נישט געקענט אוועק רייסן. נאר דער עולם וועט דיך מיינען אז איך בין מכוון כוונות, האב איך געמוזט אויסטרעטן...' (ראיתי את השכינה הק', קומה שלימה. והיא עצם רחמנות! ממש אפשר לבא לידי כלות הנפש! ולא יכולתי להתנתק. אבל הציבור הרי יחשוב שאני מכוין כוונות, ולכן הייתי מוכרח לפסוע לאחוריי...).

פעם אחת בא לעיר ראזוואדוב יהודי מארץ ישראל, ונכנס לפני הרה"ק מראזוואדוב וסיפר לו כמה עניינים מן הנעשה והנשמע בארץ ישראל, ובתוך דבריו סיפר כי התפלל אצל הכותל המערבי, ואמר זאת בדרך אגב כמו מי שמספר איזה דבר רגיל. התנער הרה"ק מראזוואדוב בהתעוררות, והפטיר באנחה: 'מען גייט צום כותל המערבי, מען קומט פון כותל המערבי מקומט און מגייט... איך וואלט עס נישט אויסגעהאלטן!' (הולכים אל הכותל המערבי, פוירט מן הכותל המערבי, הולכים ושבים... אני לא היה יכול לסבול זאת!).

פעם התבטא הרה"ק מראזוואדוב: 'איך וואלט געוואלט זאגן 'ומפני חטאינו' ביים כותל המערבי, צו איך וועל עס אויסהאלטן ווייס איך נישט' (הייתי רוצה לומר 'ומפני חטאינו' - מוסף של יום טוב - אצל הכותל המערבי, אם אצליה לסבול - את גודל הצער ועומק ההשתוקקות - איני יודע).

פעם אחת שוחח הרה"ק בעל 'אמרי נועם' זי"ע על אודות 'תשעת הימים', וענה ואמר בלשון חכמה ומליצה. וכה היו דבריו: מעשה שהיה שהתקבצו כמה נשים ודיברו ביניהן בתשעת הימים כדרך שיחת הנשים, וכל אחת מהן אמרה מה הם מבשלת מאכלי חלב לכבוד 'תשעת הימים'. אבל אשה אחת היתה ביניהן, אשר נקראה בשם 'רחל', והיא אמרה לחברותיה: 'מיין מאן איז נישט אין דער היים, מען מיין מאן וועט אהיים קומען, וועל איך אים מאכן גוטע ניין טעג!' (בעלי איננו בבית, לכן אינני עושה לו שום דבר לכבוד תשעת הימים. אבל כאשר יחזור בעלי הביתה, אפשר לו תשעת הימים מאד טובים!).

כשהרה"ק הרבי ר' מיכל מזלאטשוב זי"ע היה עדיין אברך צעיר היה שרוי בעניות ודחקות גדולה מאד, עד כדי כך שלא היה לו אפילו לחם לפי הטף בביתו, והיו צאצאיו ממש רעבים ללחם, ובתקופה ההוא היה הרה"ק הרבי ר' מיכל'ע לומד כל השבוע בביהמ"ד והיה חוזר לביתו רק בשב"ק. פעם אחת הגיע איזה איש עשיר לעירו, ונכנס לביתו של הרה"ק הרבי ר' מיכל'ע, ומצא שם רק את הרבנית, וביקש ממנה שהוא רוצה להתאכסן אצלה בשבת. ענתה לו כי בשמחה רבה יכול הוא להתארח כאן, אבל אין לה כמעט מה ליתן לו לאכול, כי אין להם מאומה בבית. ענה לו העשיר כי על אז כבר יודאם בעצמו, ואינו מבקש מהם אלא מקום לשהות בו. וכך אכן עשה, ויצא העשיר אל השוק וקנה שם את כל הנצרך בשפע רב, והביא את הכל לבית הרה"ק הרבי ר' מיכל'ע, והכינו את כל צרכי השבת בהרחבה גדולה. בשעת הסעודה ראה האורח איך הילדים הקטנים בני הרה"ק הרבי ר' מיכל'ע שמחים מאד עם המאכלים, והבחין בהם כי הם אוכלים זאת כאילו לא טעמו מאכלים ערבים מימיהם. ויהי כראותו את הילדים הקטנים ברעבונם, עורר בו הדבר רחמנות גדולה, והפריע לו מאד איך יכול הרה"ק הרבי ר' מיכל'ע לחיות באופן זה, אבל זאת ראה והבחין כי איש קדוש הוא. על כן אחר שבת פנה העשיר אל הרה"ק, וביקש ממנו רשות לשאול ממנו שאלה. וכשנענה, טען ואמר: כי פשוט וברור לו הדבר אשר אילו היה מתפלל להינצל מן העניות, היו משפיעים לו מן השמים ככל אשר ירצה, שהרי בודאי שומעים ומקבלים את תפלותיו. ואם כן, למה אינו מתפלל על כך, והמשיך להקשות, דאפילו לך עצמך אין הדבר מפריע כלל כי צדיק אתה, אבל הרחמנות על הילדים גדולה מאד, וכך טען העשיר ברוב רגשי רחמנות.

ענה לו הרה"ק הרבי ר' מיכל'ע, ופתח את פיו במשל: מעשה בעשיר אחד שהיה לו בת יחידה אשר היתה חביבה עליו עד מאד, והגיע הזמן ובא עיתה עת דודים, ועמד העשיר לחתן את בתו היחידה, וכמוכן שמחה שמחה גדולה ועצומה. וצוה העשיר להכריז ולהודיע לכל עניי הסביבה כי לרגל השמחה יחלק בדרך אל החופה סכומים עצומים לכל הנצרכים והעניים. ואכן לקראת היציאה אל החופה התקבצו ובאו ציבור גדול של עניים ואביונים, ונעמדו כולם משני צידי הדרך אל החופה, והעשיר עבר בתווך וחילק לכל הפושט יד צדקה בשפע רב. אכן כאשר כבר כמעט הגיעו אל מקום החופה, פתאום אירע שוד ושבר, והכלה בת העשיר התעלפה ונפטרה ר"ל. ונעשה שם בהלה גדולה כמוכן, וצער וכביה עלה עד לב השמים, ונהפכה כל השמחה לאבל כבד. בעוד שכולם עומדים שם מבולבלים מגודל הצער והיגון, נשמע לפתע קולו של אחד מן העניים הצועק לעבר העשיר: 'לי עדיין לא נתת שום דבר!'. וכאן פנה הרבי ר' מיכל'ע אל אורחו ושאל אותו: 'מה אתה אומר על עני זה? מיד ענה האורח: 'ודאי אין זה בר נש בכלל! וכי איך יכול הוא לעשות דבר אכזרי כזה? לא לראות